

Nr 41

Utbildningsutskottets betänkande i anledning av motioner angående grundskolans högstadium.**Motionerna**

1973:173 av herrar Henmark (fp) och Taube (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar att anhålla att Kungl. Maj:t anbefaller försöksverksamhet med variabel tidpunkt för genomgång av grundskolans årskurs 9 och åtgärder med anledning därav,

1973:730 av herr Werner i Malmö (m) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag till sådan ändring i skollagen, att möjlighet ges att där särskilda skäl föreligger medge elev att utbyta skolgång under åttonde och nionde skolåret mot praktisk yrkesutbildning, dock med rätt för eleven att senare fullfölja grundskoleutbildningen,

1973:919 av herr Nordstrandh m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en översyn av s. k. jämkad studiegång i grundskolans nionde årskurs med sikte på en utvidgning av praktisk yrkesorientering,

1973:1311 av herr Olsson i Sundsvall (c) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att de lokala skolstyrelserna ges vidgade befogenheter i vad det gäller att bevilja elever i grundskolans årskurs 9 befrielse helt eller delvis från skolgången i de fall detta är det mest positiva för elevens utveckling,

1973:1333 av herr Westberg i Ljusdal (fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att utredningen om skolans inre arbete (SIA) erhåller tilläggsdirektiv att med förtur ta upp till behandling frågan om de s. k. praktiskt begåvade elevernas situation på grundskolans högstadium.

Försöksverksamhet med jämkad studiegång

Pedagogiska utvecklingsblocket i Uppsala har sedan läsåret 1972/73 prövat en speciell variant av jämkad studiegång för elever i årskurs 9. Med utgångspunkt i den jämkade studiegångens möjlighet till utbyte av 3 veckotimmar engelska och 7 veckotimmar andra ämnen mot annan undervisning inom läroplanens ram och läroplanens timtal för tillvalsämnen (4 vtr) erbjuds eleverna olika studiealternativ i form av s. k. särskilda kurser i ekonomi, konst och teknik. Eleverna kan antingen inom varje tillvalsämne välja en större kurs om 14 veckotimmar eller också behålla engelska under 3 veckotimmar och få studera ekonomi, konst

eller teknik under 11 veckotimmar. Elev som läser den större kursen i tillvalsämne erhåller följande schema: svenska (4 vtr), matematik (4 vtr), orienteringsämnena (3 vtr; i biologi behandlas människan samt sexualkunskap och i samhällskunskap alkohol, narkotika och tobak samt rättsväsendet), övningsämnena (8 vtr), tillvalsämne (14 vtr) och fritt valt arbete (2 vtr).

Enligt läroplanen för grundskolan (Lgr 69) får studiegång för elev jämkas endast i undantagsfall och beslut om jämkad studiegång skall grundas på allsidig utredning. Försöksverksamheten läsåret 1972/73 innebar att samtliga elever i årskurs 8 vid berörd skola samt deras föräldrar informerades om de särskilda kurserna i ekonomi, konst och teknik, för att inte någon av de ifrågakommande eleverna skulle behöva känna sig speciellt utpekad i vad gäller de särskilda kurserna. Efter de preliminära valen till årskurs 9 kallades samtliga elever som valt de särskilda kurserna och deras föräldrar till yrkesvalsläraren för personliga samtal, varvid informerades om de konsekvenser som valet kunde få för fortsatt utbildning.

Försöksverksamheten strider inte mot principen om den sammanhållna klassen. Från och med läsåret 1973/74 är försöksverksamheten med jämkad studiegång än mer flexibel. Elev kan sålunda läsa kurs i tillvalsämne som omfattar högst 14 och lägst fyra veckotimmar.

Utskottet

Skolan skall söka främja elevens personliga mognande till en fri, självständig och harmonisk människa. Det är väsentligt att alla elever upplever sin skolutbildning som något stimulerande och positivt. I motionerna 1973:173, 1973:730, 1973:919, 1973:1311 och 1973:1333 tas upp frågor som gäller skolgången för de elever som inte upplever sin egen skolsituation som meningsfull. Utskottet vill i anledning av motionerna anföra följande.

För elever i årskurs 9 finns möjlighet till särskild studiegång, vars organisatoriska ram för närvarande regleras genom bestämmelser som meddelats av Kungl. Maj:t den 29 maj 1969. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 2 juni 1972 bör skolöverstyrelsen, om så visar sig önskvärt, inkomma med förslag till ändrade bestämmelser om jämkad studiegång. Som framgår av det föregående bedriver skolöverstyrelsen försöksverksamhet i vad gäller formerna för anordnandet av jämkad studiegång. Utskottet förutsätter att en utvärdering av denna verksamhet snarast möjligt redovisas på lämpligt sätt.

Enligt 36 § andra stycket skollagen (1962:319) kan elev innan han tillfredsställande genomgått årskurs 9 få avsluta skolgången med utgången av vårterminen det kalenderår när eleven fyller 15 år, om detta av särskilda skäl bedöms vara till elevens bästa.

Utskottet har funnit sig kunna behandla ifrågavarande motionsyrkanden relativt kortfattat med hänsyn till att utredningen om skolans inre arbete (SIA), som tar upp bl. a. frågor som avser elever med skolsvårighet-

ter, redan våren 1974 väntas avlämna betänkande med vissa förslag rörande dessa elevers skolgång. Utskottet vill vidare hänvisa till skolöverstyrelsens nyssnämnda försöksverksamhet och den läroplansuppföljning för grundskolan som pågår inom överstyrelsen (jfr UbU 1972:45, s. 3 f.). Åberopande det anförda föreslår utskottet att de förevarande motionerna inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna 1973:173, 1973:730, 1973:919, 1973:1311 och 1973:1333.

Stockholm den 17 oktober 1973

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Wikström (fp), Larsson i Staffanstorp (c), Mårtensson (s), Richardson (fp), Nordstrandh (m), Elmstedt (c), Gustafsson i Barkarby (s), fru Gradin (s), herr Johansson i Skärstad (c), fru Dahl (s), fru Sundberg (m), herrar Sundgren (s), Svensson i Kungälv (s) och fru Nordlander (vpk).

